

PREOTULU ROMANU.

DIUARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7*

Nr. IX.

1 MAIU.

An. XI. 1885.

Gradurile Ierarhiei Ecclesiastice

séu

**Insemnatatea Ritului Conferirei Lectoratului, Subdiaconatului si
Diaconatului.**

— *Studiu teologicu premiatu cu 100 franci.* —

(Ūrmare.)

Cultulu divinuu in biserica e unu sóre, care intru sene contine poterea verificatória si stralucirea splendida, frumsetia neintinata, curatîa nepatata, — care cu radiele s'ale incaldiesce, desvólta, produce, sustiene si intaresce in ánim'a membriloru trupului lui Christosu: — a credintiosiloru — „mirésm'a cunosciintiei,“ ¹⁾ darulu mantuirei: credinti'a, speranti'a si iubirea cá „legatur'a seversîrei;“ ²⁾ fructulu Spiritului: pacea, dreptatea, adeverulu, — indelunga rabdarea, bunatatea, facerea de bine, credinti'a, blandetiele si infranarea pofteloru ³⁾ — frumseti'a bisericeii lui Domnedieu si a locasiului Spiritului sântu, ⁴⁾ si mirosu de buna mirésma lui Christosu. ⁵⁾

Viéti'a este cultulu domnedieescu alu carui'a potere cerésca produce viétiá prin Credinti'a ce este intru Christosu, ⁶⁾ — nasce fii si mosteni lui Domnedieu intru carii prin credinti'a Fíiului lui Domnedieu viédia Christosu spre mantuire, ⁷⁾ zidesce casa spirituala, institue preotîa sânta.

1) Col. II. 15. 2) I. Cor. XIII, 13; — Eph. III. 14. 3) Eph. V. 9; — Gal. V. 22. 4) I. Cor. III. 16; VI, 19. 5) II. Cor. II. 15. 6) Gal. III, 8. 7) Gal. II, 20.

Precum inse insusi Domnedieu spre descoperirea fiintiei, marirei si a voiei s'ale, de deosebite forme vizibile: cuventu, actiune, simbolu s'a folositu, — si chiar' si Fiiulu lui Domnedieu auctoriulu credintiei, incepatoriulu mantuirei si capulu bisericei la plinirea tempului luându chipu de servu nu numai tóta plinirea domnedieirei trupesce o-a descoperitu, — ci deodata si indurarea, dreptatea si iubirea Acelei'a cá se víamu prin trensulu: ¹⁾ asemenea descopere si s. biserica stralucirea marirei s'ale, si plinirea darului prin deosebite forme sensibile ale Cultului domnedieescu.

Actiunea neintrerupta vivificatória ce o desvólta intru aplicarea opului mantuirei, o aréta in forme esterne, congruente cuprinsului, ideiei sante, scopului maretiu, effectului santitoriu alu acelu organismu sacru alu mantuirei, alu cultului domnedieescu. Ce'a-ce frumosu o talcuiesce Dionys. Areop. cându díce: „Cei dintâiu indreptatori ai ordului nostru sacru (ss. Parinti) cá unii, cari insii eráu depliniti in officiulu sacru alu principatului suprasubstantialu alu lui Domnedieu, ~~deóre-censilei incársinescari~~ (Parinti) domnedieesci cu doru a doritu promovarea si santírea (dieificarea) urmasiloru; au judecatu a fi de lipsa cá lucrurile ceresci in figure sensibile si ce'a-ce e o unitate cu distinctiune si inmultíre, — cele spirituale in materia si cele suprasubstantiale in lucrurile nóstre, — atâtu in institutiuni scrise câtu si nescrie séu in oracule sacratissime (s. Scriptura) se ni le impartasiésca. ²⁾

Altecum manifestarea acést'a esterna a cuprinsului misticu alu cultului domnedieescu o pretinde chiar' obiectulu si subiectulu cultului. Pentru-cá ce este obiectulu cultului? Opulu mantuirei, darulu rescumpararei. Acestu obiectu inse nu se póte numí neci considerá cá unu ce abstractu si idealu, precum neci Christosu Domnedieu si omu carele a implinitu ace'a rescumperare nu e o fictiune ori idea, ci persóna reala-istorica. Prin urmare reinnoirea si impartasírea acelei mantuirii are se se intemple in forme sensibile esterne.

¹⁾ Ioanu I, 14; I. Ioanu IV, 9. ²⁾ De Hierarchia eccl. C. I. §. 5. Cfr. Adnot. Condeii et Pachymeris. Edit. Lutetiae Parisionum 1644. pag. 201, 205.

Delatura manifestarea si form'a obiectului cultului divin, — detrage aceluia modulu esternu de descoperire, si cultulu divinu tî-se va presentá cá o inchipuire, cá unu ce abstractu.

Dar' afora de acea subiectulu cultului domnedieescu suntu ómenii, cari au se primésca influinti'a binefacatória alu obiectului cultului, nu numai ci se conlucre cu actiunile aceluia. Acést'a asia fiindu urmédia, cá acei ómeni trebuie se aiba cunoscintia cá cum, cându si ce daru li se impartasiesce? cele ce numai in forme sensibile se potu intemplá.

Din tóte acestea apoi urmédia, cá consteie manifestarea ori si in ce forme, — descoperé-se cuprinsulu cultului divin in cuventu, actiune ori simbolu, acele forme nu numai cá representa ide'a principala alu cultului si ce'a speciala a actiunei culturale implinite, nu numai vedescu si simbolisédia cuprinsulu misticu, domnedieescu ori omenescu alu aceluia, — nu numai cá suntu nesce exterioritati fora de viétia, ci darurile si fructele mantuirei din institutiunea divina cu ele impreunate in fapta le si impartasiescu. Pentru care si Dionis. Areop. vorbindu de simbóle díce cá: „déca cineva ar' poté vedé frumséti'a in leuntru ascunsa a acelor'a, ar' aflá intr'insele tóte tainice si plina de multa lumina teologica“ pentru-cá „acele cá si umbr'a cuprindu in sene adeverulu curatu.“¹⁾

Manifestarea acést'a a obiectului cultului, formele acele esterne cá párti constitutive ale acelei descoperiri formédia apoi aparatulu acelu majestosu, imbracamentulu acelu luminatu cas'a acea marétia si frumósa a cultului domnedieescu carea o cunóscemu sub numire de „Ceremonie“ séu mai bine sub numire de „Ritu.“

Desí e dreptu, cá acestu ritu e diversu in lumea crestina in baseric'a lui Christosu, — dar' precum prea frumosu díce Goar: „déca facultátile spirituale deosebite ale sufletului cu care omulu se inaltia la cunóscerea si iubirea lui Domnedieu nu miciorédia puterea si frumseti'a aceluia déca distingerea personala a unei si aceleia-si esentie domnedieesci

¹⁾ I. c. epist. 9. pag. 798. Cfr. Adnot. Codenii ad ep. 9. pag. 808.

intru nemica nu detrage majestății aceleia: chiar' asia și în biserica lui Christos, deși suntu diferite și multiforme riturile aceleia, aceste nu numai că nu împedecă unitatea credinței, ci mai multu contribuie la mărirea bisericii la frumșetia sponsei lui Isus Christos. ¹⁾

4. Ministrii Cultului divin.

Spre îndreptarea și compunerea împerechiării ce s'a nascutu între credincioșii din Corintu față de predicatorii cuventului Domnului carii între densii au petrecutu, s. Apostolu ast'felu dîce: „Noi suntemu ministrii aceluia prin carii a-ti crediutu (cui a-ti crediutu), . . . și împreună lucratori ai lui Domnedieu, — era voi (credincioșii) a lui Domnedieu aratura, a lui Ddieu zidire sunteți.“ ²⁾ Acest'a era voia, acest'a misiune data de catra Christos. Și intru adeveru!

Precum mai 'nainte s'a aretatu, Mantuitoriulu nostru Isus Christos tota economi'a legii s'ale și aplicarea neinterupta a opului mantuirii o-a concediutu bisericii s'ale, că prin acest'a pâna la capetulu vécului, și la toate poporale lumei se se predice evangeli'a adeverului și alu pazei, și se faca cunoscutu între neamuri că mare e numele Domnului. ³⁾

Și fiindu-că scopulu mantuirii a fostu acest'a, misteriuulu rescumperării nu era se se finésca cu mórtea crucei, — că unu actu domnediescu de pretiu nemarginitu și nefinitu nu avé se fia inchisu între marginele Judeei, — ci spre realizarea dîsei Mantuitoriului că „toti se fia un'a precum tu parinte intru mine, și eu intru tene, asia și acesti'a intru noi un'a se fia“ ⁴⁾ spre întemeierea și întărirea acestei uniri a totoror poporaloru între sene — că membrii trupului lui Christos, că fii și mosteni ai imperăției lui Domnedieu, — și cu Christos că și cu capulu și plinitoriulu mantuirii, și încă chiar' prin aplicarea darului mantuirii: Christos Domnedieu a voit'u că cu ace'a putere și auctoritate cu carea densulu fîu tramisu dela Tatalu, se tramita și Elu pre Apostolii seji. Ce'a ce Mantuitoriulu a și implinitu dicîndu Invetiaceiloru

¹⁾ Cfr. Praemium la Euchol Graec. Venet. 1730. ²⁾ I. Cor. III. 5—9. ³⁾ Malach. I, 11. ⁴⁾ Ioanu XVII, 21.

sei: „Mergeti in tóta lumea si predicati Evangeli'a la tóta zidirea.“¹⁾

Remanendu „Christosu pétr'a din capulu ânghiului,“²⁾ — pre s. Petru, pétr'a credintiei cá capu vediutu si pre temeli'a celor'alalti Apostoli a intemeiatu Christosu baseric'a s'a. Acelor'a a concrediutu zidirea trupului seu spre lacasiulu lui Domnedieu intru Spiritulu, pre acei'a i-au pusu de implinitorii misterieloru, de servitorii lui Domnedieu³⁾ si cá se póta lucrá cu ace'asi putere cá si densulu li-a impartasítu puterea Spiritului santu,⁴⁾ si inca asia cá in acei'a Elu se fia reprezentatu. „Celu ce pre voi ve asculta pre mine me asculta; si celu ce se lapeda de voi, de mine se lapeda.“⁵⁾

In cunoscinti'a acestei misiuni si puteri a potutu se eschiamé si Apostolulu Gentiloru: „Asia se ne socotésca pre noi omulu, cá pre nesce servi ai lui Christosu, si Administratori (Ispravnici) ai taineloru lui Domnedieu“⁶⁾ éra in altu locu „Pavelu Apostolu, nu dela ómeni, neci prin omu, ci prin I-usu Christosu, Domnedieu Tatalu.“⁷⁾

Si asia din voi'a, din missiunea si dupa mandatulu domnedieescu alu Mantuitoriului, plinitorii si administratorii opului mantuirei si prin urmare ai cultului divinu sunt Apostolii si urmatorii loru caror'a suna cuventele „si eu cu voi sum pâna in capetulu vécului.“⁸⁾

Spre aretarea si intarirea impartasírei acestei misiuni si puteri dîce Mantuitoriulu cátra Invetiaceii sei: „Nu voi m'ati alesu pre mine, ci eu v'am alesu pre voi, si v'am pusu cá se mergeti si róda se aduceti, si róda vóstra se remana.“⁹⁾

Si chiar' din acelu indemnu, din ace'a cauza, cá Apostoli'a asediata de Christosu avé se aduca fructe de mantuire, care se remana pâna in capetulu vécului: s. Apostoli misiunea si puterea primita de Christosu, dupa esemplulu Mantuitoriului¹⁰⁾ prin semne esterne, prin rogatiuni si impunerea mâniloru o-au impartasítu altoru barbati alesi, plini de daru si de Spiritu sântu.¹¹⁾

1) I. XVII, 18; Marcu XVI, 15. 2) Eph. II, 19. 3) II. Cor. VI, 4. 4) Io. XX, 22. 5) Luc. X, 16. 6) I. Cor. IV, 1. 7) Gal. I. 1. 8) Mat. XXVIII, 20. 9) Ioanu XV, 16. 10) XVI. 11) I. Tim. IV, 14; I. Tim. 5, 22, II. Tim. I, 6; Fapt. Apost. VI, 6.

Continuitatea acést'a a Apostoliei, impartasírea acést'a a puterii provenite dela Christosu la Apostoli, si dela acesti'a cá printr'unu canalu derivata mai incolo, pâna adi se sustiene in s. baserica, in Hierarchi'a basericésca.

Poterea magisteriului, ministeriului si a guvernareii eserciata si intemeiata de catra Mantuitoriu pâna in dñu'a de adi esista si traiesce, va esistá si va traí in preotí'a legeri nóua.

5. Demnitatea preotiésca.

Fiindu-cá preotí'a legeri nóue de dupa incredintiarea si mandatulu Mantuitorului, este potestate si deregatoria basata pre misiune divina si cá atare inzastrata cu dreptu si datorintia de a administrá tainele lui Domnedieu, — de a fire servitorii lui Isusu Christosu intru aplicarea fructelor darului mantuirei: cine nu va cunoşce demnitatea cea inalta, si datorinti'a cea grea si indoita impreunata cu statulu preotíei legeri nóua?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Temeiulu acestei demnitati preamarite zace in ins'a-si puterea, in ins'a-si misiunea divina a acelei'a. Cáci ce e preotí'a, ce e preotulu? Preotulu e acelu „servu credintiosu si intieptu pre carele Domnulu'l'a pusu preste servii casei s'ale cá se le deie nutrementu la tempulu sen.“¹⁾ Si intru adeveru! pentru-cá elu e: I predicatoriulu cuventului mantuirei, elu e indreptatoriulu credintiei si a credintiosiloru, elu e Invetiatoriulu adeverului cerescu, carele in numele lui Domnedieu, si de dupa mandatulu Lui are „se priveghiedie pentru sufletele credintiosiloru cá si cum ar' avé se deie séma.“²⁾ In mân'a preotímei e asediatu depositulu credintiei, si avutí'a darului marirei lui Christosu Domnedieu, cá prin vestirea cuventului, prin aretarea calei vietiei, pre toti se-i luminedie cu lumin'a cunosciintiei de Domnedieu, pre toti sei aduca la acelasiu Spiritu alu credintiei,³⁾ intru toti se plantedie luminarea marirei lui Dounedieu in façi'a lui Isusu Christosu, — toturoru se impartasiésca „spiritulu intieptiunei si alu descoperirei spre cunosciinti'a Lui.“ cá asia luminandu-se prin credintia

¹⁾ Math. XXIV, 45, ²⁾ Evr. XIII, 17. ³⁾ Eph. II, 4; VI, 13.

„se se insemnează cu Spiritulu celu sântu alu promisiunei, carele este arvun'a mostenirei spre laud'a lui Domnedieu.“¹⁾

Preotîmei e concrediutu cuventulu adevărului, acestu nutrementu divin, acestu leacu cerescu, prin care se nutresce sufletulu, se formédia ânim'a, se vindeca ran'a sufletésca, se conserva intregitatea spirituala a aceluia.

Ce'a-ce inse mai tare inalția demnitatea preotiesca este ace'a, că Preotulu este:

II. Administratoriulu misterialoru sacre ale lui Isusu Christosu, că e impartasîtoriulu darului cerescu, si ministrulu cultului domnediescu. „Celu ce recugeta — dîce s. Chrysostomu — că câtu e de mare ace'a că unu omu cu trupu si sânge, se constitua de o asia natura fericita inmortală*) atunci va precepe că cu ce onóre a infrumsetiatu Spiritulu sântu pre preoti.“²⁾ Si cu adevăratu! pentru-că că se dîcu érași cu s. Chrysostomu — acestu lucéferu alu preotiei curate — „Preotii suntu acei'a caror'a e concrediuta nascerea spirituala prin botezu, prin ei ne imbracamă intru Christosu, si ne ingropamă cu Fîiulu lui Domnedieu, si ne facemă medulari trupului acelu fericitu... Acesti'a au primitu putere nu numai a curatî lepr'a trupului (că si preotii legeri vechi) ci necuratî'a ânimă, si nu numai că ne nascu de nou, ci dupa renascere ne potu condoná peccatele... Preotii nu numai pre domnitori si regi, ci pre insusi Domnedieu maniatu 'lu potu reconciliá.“

„Prin preoti unele că acele se implinescu cele ce se referescu la ratiunea demnității si mantuirei nôstre. Loru carii locuiescu si petrecu pre pamentu, e concrediuta administrarea celor ceresci, si au putere că ace'a carea neci ângeriloru neci Archangeliloru nu s'a datu de catra Domnedieu, că-ci nu catra acesti'a s'a dîsu că: „cele ce veti legá pre pamentu, voru fi legate si in ceriu.“ (Math. XVIII, 18.)

Ast'feliu cei ce imperatescu pre pamentu au putere de a legá, dar' numai trupurile, — legatura acést'a (a preotiloru)

¹⁾ Eph. I. 16.

²⁾ Mai 'nainte a espusu tain'a sacrificiului altariului, alu caru administratoriu e preotulu.

³⁾ De sacerdotio I. III. 5. Opusc. selecta T.

inse atinge ânim'a si coversiesce — petrunde — ceriurile: pentru-cà tôte ce le léga preotii pre pamêntu, acele Domnedieu le intaresce in ceriu, — sententi'a serviloru o apróba Domnulu. Ce li s'a datu dara alta-ce de câtu tóta poterea celoru ceresci? ¹⁾

Déca inse poterea si demnitatea preotiésca déjà in aceste trece preste cea ângerésca, déca demnitatea sublima a preotului se aréta acuma si intr'ace'a, cà densulu cá si parintele toturoru, cá unulu carui'a cá si cum ar' fí concrediuta tóta lumea, nu numai pentru o cetate ci pentru tóta lumea se róga cá Domnulu se se indure nu numai spre cei vii, ci si spre cei morti: cu câtu mai multu va stralucí ace'a demnitate déca vomu considerá cà elu e Aducatoriulu jertfei altariului cà e adeveratulu preotu alu legei nóue?

In considerarea acestei pusetiuni si chiamarei inalte, acestei deregatorie sublime díce acelu s. Parinte: „In ce ordine se-lu numeramu pre preotu atunci cându 'lu vedemu cà invóca Spiritulu sântu aducându sacrificiulu celu infricosiatu si tractându cu oserdía pre Domnulu toturoru?“ ... „Atunci cându i-stau de fația ângerii si tóta poterea cerésca striga, — cugeta cà ce mâni trebue se fia acele, ce limba ace'a carele edíce acelea cuvente?“

„Óre cugeti a mai petrece pre pamentu atunci cându vedi pre Domnulu jertfitu si zacându, — si pre preotu sacrificându si rogandu-se...? Si éta acestu misteriu preainfricosiatu 'lu implinesce preotulu carele sacrificandu la altariulu Domnului nu pórtá focu (aludédia la Elia) ci pre Spiritulu sântu — tempu indelungatu se róga, nu cá foculu cerescu se consume cele puse inainte, ci cá cu gratia delapsa in sacrificiu, prin acést'a se aprinda ânimele toturoru si se-i faca mai straluciti decâtu argintulu curatítu in focu.“ ²⁾

Cine va poté cu adeveratu indestulu preamarí, — si apretiuí starea si demnitatea preotiésca? chiamarea si misiunea sublima a preotului carele stà cu ângerii, aduce lauda

¹⁾ S. Chrys. l. c. l. III. n. 5. 6. Opusc. Selecta T. XL. pag. 166. seq. ²⁾ l. c. l. III, 4: l. IV. 4.

impreuna cu Archangelii, inaltia sacrificiale la altariulu celu mai pre susu de ceriuri, functionédia impreuna cu sacerdotiulu lui Christosu, — restaurédia lutulu, si produce icóna *) s. c. I. ¹⁾ „O preote câtu de onoratu esti tu?“ tu esti „deputatulu Domnului poteriloru,“ ²⁾ „vestitoriulu vointiei lui Domnedieu, — mijlocitoriu intre Domnedieu si omu.“ ³⁾

Sânta si sublima e starea preotiésca cà-ci „ea se implinesce pre pamêntu, dar' se tiene de clas'a orduriloru ceresci, si cu totu dreptulu. Cà nu omu, neci ângeri, neci archangelu, neci alta putere creata, ci insusi Mangaitoriulu a asiediatu acestu officiu.“ ⁴⁾

(Va urmá.)

Predica pre Dominec'a Santeloru Rosalie.

„Spiritulu Santu ve-va invetiá pre voi.“
(Evang. Luc'a XII. 12.)

Intrég'a natura e frumósa... desfatatória!..

Tóte inverdíte, tóte inforite si voióse...

Omulu privindu la natur'a plina de viétia si frumsétia, salta de bucuria in anim'a si sufletulu seu avendu sperantie dulci pentru unu secerisiu manosu, pentru o taina imbel-siugata.

Si óre de unde avemu noi tóte aceste bucurie? Dela bunulu Ddieu I. m.

Ce inchinatiune plina de credintia si ce laude trebue se dâmu adi noi lui Ddieu pentru tóte aceste! Omulu cu anima buna si curata se si bucura de tóte aceste frumseti si bunatati ale naturei si lauda pre Parintele eternu, pentru cà le-a adusu tóte din nefientia la fientia si le gubernéza. Am dîsu: „omulu cu anima curata,“ de-órece omulu, in a carui anima suntu pecate ascunse, nu se póte bucurá de frumseti'a naturei. Consciinti'a 'lu róde intru ascunsu, cá unu verme,

*) Se referesce la restituea icónei primitive prin botezu si penitentia.

¹⁾ S. Greg. naz. orat. apolog. 73. ²⁾ S. Aug.; — Malach. II, 7. ³⁾ Dionys. Areop. „de coelesti hier.“ c. XII. §. 1. pag. 135—138.

⁴⁾ I. c. lib. III, 4.

care nu dórme si-lu face nefericitu. Nu este lovitura atátu de amara — díce unu scrietoriu renumitu — dorerósa si grea, cá sêmtiulu pecatului in anim'a nóstra. Unu fulgeru este acest'a venitu dintr'o lume nevediuta si intunecósa, unu fulgeru, in contr'a carui'a nu esista para-fulgeru.¹⁾

Si unu altu scrietoriu „precum in lumea phisica, ast'feliu in cea morala este o gangrena — consciinti'a pecatósa, carea in locu se se vindece, din ce in ce se ranesce!

Intr'o stare nefericita cá acest'a ne-a fostu aruncatu pre noi diavolulu prin pecatulu lui Adamu, Dar' bunulu Ddieu a voítu cá noi se fimu deplinu fericiti. Conscienti'a nóstra se fie curata, cá ast'feliu se ne potemu bucurá de frumsetiele naturei si mantuírea sufletului nostru.

Pentru ace'a si-a tramisu pre unulu nascutu Fíiu alu seu, care si-a versatu sângele seu pre cruce cá se ne scóta din robí'a satanei si amaritiunea pecatului.

Ce iubire nemesurata si nemarginita!

Dar' atát'a n'a fostu destulu. N'a fostu destulu, cá a creatu lumea spre folosulu nostru, si ne-a rescumperatu cu unu pretiu atátu de mare cá se fimu fericiti, nu, ci cá se ne tiena pentru totu-de-a-un'a in cararile s'ale de viétia factatoria, astadi 'si tramite pre a 3-a persóna domnedieésca pre Spiritulu Sântu, cá se locuiesca pururea in baseric'a s'a, cu noi fii sei impartíndu-ne daruri ceresci.

Dintre darurile Spiritului S. adi in dîu'a descinderei aceluí'a numai despre dóue daruri voiu vorbí: despre luminarea si ajutoriulu aceluí'a. Si anume voiu aretá cá

I. Míntea, numai luminata prin Spiritulu S. se póte inaltiá la destinatiunea s'a.

II. Omulu, numai cu ajutoriulu Spiritului S. 'si póte cascigá fericirea eterna.

Fíti — ve rogu — cu luare aminte!

I.

Eráu toti Apostolii coadunati la unu locu. Si s'a facutu repede sunetu din ceriu cá de viforu, si a implutu tóta cas'a unde eráu. Limbe impartíte cá de focu s'au scoboritu si

¹⁾ Klinger.

asiediatu asupr'a unui'a fiecarui'a din trénsii. Toti s'au implutu de Spiritulu Sântu si au inceputu a vorbí intr'alte limbi.

Judeii, si aci 'si aflara scuse impetririi animei — si orbiei s'ale. Audiendu pre Apostoli vorbindu cu fluiditate in limbile tutoru popóraloru pre cari nu le invetiasera nici odata, dísera cu malitie, cà apostolii suntu beti.

Inse s. Petru intr'o vorbire grandiósa le aretà cu o elocintia convingatória, cà ei se insiéla fórte reu cugetandu ast'feliu despre apostoli. I-i conduce cá si pre unii, cari se basáu fórte multu pre sant'a scriptura a Testamentului vechiu — î-i conduce la Jon'a profetulu aretandu-le cà inca atunci a promisú Ddieu tramiterea Spiritului Sântu asupr'a alesiloru sei. „Acést'a este ce s'a dísu prin Jon'a profetulu“ — argumentà s. Petru in vorbirea s'a — „si voru fi in dílele acele de apoi díce Domnedieu, torná-voiu din Spiritulu meu preste totu trupulu si voru profetî fetiorii vostri.“¹⁾

Si continuandu argumentarea s'a neresturnavera din profeti'a lui Davidu, le aretà lamuritu, cà Isusu — pre care ei jidovii l'a omoritu — cu adeveratu este Fíiulu lui Ddieu si Domnedieu adeveratu, care a inviatu din morti, si facù cu vorbirea s'a s. Petru, cà 3000 de suflete se se boteze in díu'a ace'a.

Éca I. A.! ce lucra Spiritulu Sântu intru acesti apostoli, cari mai inainte eráu atátu de fricosi, încátu toti fugisera dela Isusu, cându acel'a erá intre patime si doreri. Si luminá mintea, încátu acei'a stau fačia de aci inainte cu toti invetiatiu lunei si invetiaturele loru salutarie nu le pótea nimene resturná.

Acesti apostoli au vediutu cu ochii proprii pre Isusu, au petrecutu tempu indelungatu cu elu si au fostu martori la minunile lui cu cari 'si argumentá invetiaturele divine si totu-si nu poteáu face nemic'a intru implinirea chiamarei s'ale fara luminarea si intarirea Spiritului Sântu. Pentru acea Isusu, cându î-i tramise pre ei in lume, suflá preste ei dícându: „Luati Spiritulu Sântu!“ Cum ar' fi dísu: fara de acest'a nu poteti voi face nemica. Si inainte de patimele s'ale le

¹⁾ Fapt. Ap. II. 16. 17.

dîse: „inca multe amu de a ve dîce vóue, ci acum'a nu le poteti portá, ¹⁾ inse nu voiu lasá pre voi seraci, ²⁾ ci pentru ce am dîsu vóue, ca mergu la celu ce m'a tramisu, intristare a implutu anim'a vóstra? Mai bine este vóue cá se mergu eu, cà de nu voiu merge eu, Mangaiatoriulu nu va veni, éra de voiu merge eu, tramitelu-voiu pre elu la voi, acel'a va invetiá pre voi totu adevverulu.“ ³⁾

Isusu scieá, cà apostolii voru avé lipsa de luminarea Spiritului Sântu, de óre-ce voru fi chiamati inaintea judecatorieloru, unde nu î-i va aperá nimene, pentru ace'a î-i intari cu cuventele: „Éra cându ve voru duce pre voi la sobóra si diregatorie si la domnie, nu ve grigireti cum si ce ve-ti respunde séu ce ve-ti dîce? cà Spiritulu Sântu ve va invetiá pre voi.“ ⁴⁾

Chiar' asia I. A. ! este insuflata de Spiritulu Sântu intréga sant'a scriptura si numai prin luminarea Spiritului Sântu au fostu in stare barbatii alesi atátu a Testamentului vechiu câtu si a celui nou a vestí adevverurile eterne. Pentru ace'a dîce s. Petru ⁵⁾ nu prin voi'a ómeniloru s'a facutu cându-va profeti'a, ci fiendu luminati cu Spiritulu Sântu au graitu ómenii cei sânti ai lui Ddieu.“ ⁵⁾

Deci, déca Patriarchii si Profetii, Apostolii si toti barbatii alesi si sânti ai lui Ddieu, numai luminati la minte prin Spiritulu Sântu au potutu ajunge la ace'a stare fericita de a-si impliní chiamarea si a se face fericiti: cu câtu mai vêrtosu noi nepotintiosii avemu lipsa de Spiritulu Sântu cá se ne lumineze mintea!?

Mintea este o avere nepretiuuta, déca este in fric'a Domnului. Ea se nisuieste a cunósce legile eterne si adevverurile lui Ddieu, strabate tóte coltiurile ale naturei create, ale universului si din lucrurile frumóse observate acolo se inaltia la Ddieu cu credintia si iubire, ea imbraçiosiéza tóte popórale si le conduce la fericire. Pentru ace'a dîce Cicerone: „Mintea nu este altu cev'a decâtu o lege adevverata, carea consuna cu natur'a, o lege, carea in totu loculu e un'a si acea-si constanta, eterna, cuprindiendu in sine tóte popo-

¹⁾ Ioanu XVI. 12. ²⁾ Ioanu XIV 18. ³⁾ Ioanu VI 6, 13. ⁴⁾ Luc'a XII, 12, 13. ⁵⁾ II. Petru I, 21.

rale, nestramutata semanându cu Ddieu creatoriulu si domnitoriulu a tóte, cà-ci elu este datatoriulu acestei legi.“¹⁾

Dar' mintea este o sabia cu dóue taisiuri, in mân'a celui'a, care nu o scí manuá in locu de aparare, servece spre sinucidere. Mintea déca nu se lasa a fí luminata de Spiritulu Sântu, pre câtu este ea de puternica, pre atât'a este de periculósa pentru sufletulu nostru. Retacesce dela Ddieu si duce pre omu la perirea eterna.

Filosofulu Cantu asémêna mintea cu o nae, carea purcede pre mare spre a gasí insule nóue — provincie indepartate, si carea diarindu (vediendu) in departare nori intucosi si gramedi de ghiaçia pe façia marei si cugetându cu bucuria cà acele suntu insulele dorite purcede intr'acolo si devenindu in virtegiuri nu mai póte scapá. Si Pargstaller díce: mintea omenésca déca este rea, atunci este nesecavera in escugetarea planuriloru rele si periculóse. De aci vine retacirea unoru ómeni, cari nu credu nemica.

Câta lipsa avemu noi dara cá Spiritulu Sântu se ne lumineze mintea nóstra spre a cunósce, cà numai legile lui Ddieu ne potu duce la fericire.

Omulu, lucrurile s'ale la câmpu, de a-si câscigá panea de tóte dílele, numai díu'a si le póte implíní, si pentru ce? Pentru-cà numai díu'a stralucesce sórele si luminéza tóte cà se vedemu a lucrá. Si déca din voi'a lui Ddieu, intru-o dí sar' intunecá sórele facându-se intunerecu pre pamentu — cum s'a intemplatu la restignirea Dlui N. Isusu Christosu — de siguru lucratorii nepotendu implení nemic'a si ar' intrerumpe lucrurile s'ale, si ar' grabí cu spaima catra casa. Ast'feliu si mintea nóstra. Numai atunci 'si póte implení lucrurile s'ale salutarie pentru sufletu, déca este in fric'a si legea cea santa alui Ddieu. Pentru ce? Pentru-cà numai atunci o luminéza acelu sóre maiestosu, care este creatoriulu sórelui si se numesce Ddieu, o luminéza prin a 3-a persóna a s'a domnedieésca, carea este de un'a fientia si potere cu Tatalu si Fíiulu si se numesce: Spiritulu Sântu. Fara de acést'a lumina sântítória, mintea omului intru lucrurile credintiei retacesce fórte amaru.

¹⁾ Cic. de resp. III. 26.

De aci a venitu ratacirea tuturoru aceluorú ómeni inve-
tiati, cari s'au abatutu dela sinulu mamei biserice, cari apoi
nici ei nu scieáu, ca ce ar' fi mai bine si mai salutaru de
a crede spre a se poté mantuí?

Melanctonu, amiculu celu mai intimu alui Luteru si
soçiulu celu mai activu alu aceluí'a intru latîrea noului
eretu, intrebatu fiendu de mama s'a carea trageá a mórte,
cá se-i spuna ei sub juramentu, cá óre cum ar' fi mai bine,
se primésca ea legea cea nóua atátu de laudata lutherana
— in latîrea carei'a se osteneá atátu de multu fiulu seu
dinpreuna cu Luteru — séu se remana in credinti'a cea
vechia catolica? dede acestu respunsu mamei s'ale morinde:
remani pre langa cea vechia, credinti'a catolica, cà-ci in reli-
giunea acésta nóua ce e dreptu, e mai usioru de a traí, dara
in cea vechia e mai bine de a mori.

Éca dara I. A.! acest'a erá unulu dintre capii legeri
nóue reformate, si chiar' nici elu insusi nu sciá, ce se
créda? Pentru cá nu-si lasá mintea s'a se fia luminata de
Spiritulu Sântu. *Cluj / Central University Library Cluj*

In deosebite locuri ale opuriloru s'ale ne invétia s.
Augustinu, cumca instructiunea ce vine din afara nu e de
ajunsu, ci se mai poftesce o instructiune secreta din laintru
in poterea carei'a Spiritulu Sântu, ne luminéza si ne instruéza
mintea, pentru cá acést'a se consêmtiésca cu adeverulu.¹⁾
Fara de acést'a luminae laintrica — dupa parerea sântului
doctore bisericescu — chiar' si unu ângeru in desiertu ar'
instruá: „Omulu asculta, ce e dreptu cuventulu unui omu
séu alu unui ângeru, inse pentru cá se pricepa si se cu-
nósca cele díse — de adeverate, sufletulu vine luminatu de
acé'a lumina, carea remane in eternu si luminéza chiar' si
in intunecimi.²⁾

Acést'a lumina a Spiritului Sântu se o ceremu noi cu
credintia si iubire, pentru-ca sufletulu nostru numai condusu
si ajutatu de Spiritulu Sântu póte ajunge la fericire, des-
pre ce in partea a

¹⁾ Epist. 217. al. 107.

²⁾ De peccator. meritis et remissione l. 1. c. 25.

II.

Nu cugete nimene I. A.! că luminarea Spiritului sântu se întielege asié, că prin ace'a luminare noi îndata se pricepem tóte misteriele — tóte tainele ascunse ale lui Ddieu. Aceste le-a ascunsu Ddieu cu întiepleptiunea s'a cea nemarginita pe unu tempu deinaintea mentiei nóstre fragede pâna cându va veni tempulu se-lu cunoşcemu si privim pre dînsulu faşia in faşia acolo susu — in raiu. Suntu multe lucruri in religiunea nóstra cea adeverata dupa cari inzedaru vomu scrutá, cà-ci, pâna vomu fi pre pamentu, nici cându nu le vomu poté pricepe de am fi ori si câtu de invetiati si placuti inaintea lui Ddieu.

Se cetesce despre santulu Augustinu care erá unulu dintre cei mai ageri si mai invetiati parinti basericesci si omu fórte placutu inaintea lui Ddieu, cà elu 'si propuse — cu intentiune buna — a scrutá câtu se póte de aduncu dupa misteriu sântei Treime. 'Si compuse dara la Hipo in Afric'a cartea s'a despre sant'a Treime. Dîu'a nóptea petreceá in cugetari si cercetari asupr'a acestui misteriu nepetrusu. Dupa studiu, avea datina de a esí la preamblare pe malulu marei. Intr'o di vediù de-odata unu pruncuti frumosu de minune, care scoteá cu o lingura de argintu apa din mare si o turna intr'o gropitia. Sântulu Augustinu 'lu întrebà, cà ce face acolo? Pruncutiulu i respunse, cà va se tórne tóta ap'a din mare in gropiti'a ace'a. „Baiete, acést'a e cu nepotintia“ — dişe sântulu. Atunci i respunse prunculu: „Totu-si mai curêndu voi scóte eu marea in gropiti'a acést'a de câtu vei cuprinde tu cu mintea t'a — nepetrusulu misteriu a sântei Treime.“

La aceste cuvinte minunatul pruncu disparù, éra Augustinu 'si completà de aci încolo poft'a s'a de scientia, de sí ace'a purcedea din cugetu bunu.

„Cum nu póte omulu cu a s'a mica mânu
Se imbraşiosieze firmamentu întiasu:
Domnedieu asemeni are se remana
Mintei marginite in veci necuprinsu.“ ¹⁾

¹⁾ Deharbe pag. 324.

Nimene dara nu p^ote petrunde t^ote misteriele divine. Fara chiar' acoloa, unde se finesce mintea n^ostra cu priceperea s'a: chiar' acoloa se incepe — credinti'a.

Ce'a ce vedu cu ochii mei, acea nu e lipsa se o credu, pentru c^a o vedu si sciu. Dar' ce'a ce nu o vedu, nu o pricepu, si totusiu o tienu de unu adeveru: ac^est'a se numesce — credintia. Si chiar' aci avemu noi cea mai mare lipsa de ajutoriulu Spiritului S^{an}tu, c^a se ne indemne a tien^e de adeverate t^ote acele invetiature salutaria, cari ni le-a descoperitu Domnedieu le-a depusu in s^{an}t'a Scriptura si traditiune si le-a concrediutu mamei biserice intarita de Spiritulu S^{an}tu spre a le propune ^omeniloru. Fara de ajutoriulu Spiritului S^{an}tu acestu lucru maretiu si salutariu omulu fragilu nu-lu p^ote indeplinⁱ si prin urmare nu-si p^ote mantuⁱ sufletulu. „Adeveru, adeveru graiescu v^oue — dⁱce Isusu — de nu se va nasce cineva din apa si din Spiritu, nu va pot^e se intre intru imperati'a lui Ddieu.¹⁾ Nimene nu p^ote venⁱ la mine de nu-lu va trage pre elu Tatalu celu ce m'a tramisu.“²⁾

Nici nu p^ote fi alt'cum I. A.! pentru ca trupulu — fiendu pamentu, totu catra cele pamentesci, lumesci — si in' cele mai multe r^{en}duri pericul^ose — trage. D^eca voiesce omulu se se inaltie preste ceste pamentesci, are lipsa de ajutoriu de susu. Pentru ace'a adauge Isusu: „ce este nascutu din trupu, trupu este, sⁱ ce este nascutu din Spiritu, Spiritu este.“ Si s. Pavelu Apostolulu in epistol'a s'a I. catra Corintheni, dupace insira pre peccatosii cei mari depre pamentu, si dⁱce c^a acei'a imperati'a lui Ddieu nu o voru vede, se adres^eza catra Corintheni dⁱc^undu: „si acesti'a unii a-ti fostu (adeca peccatosi mari) ci v'ati spalatu si v'ati s^{an}tⁱtu si v'ati indreptatu intru numele Domnului Isusu si intru Spiritulu Domnedieului nostru.“³⁾

Nici iubire catra Ddieu nu potemu avea fara ajutoriulu Spiritului S^{an}tu „c^a iubirea lui Ddieu s'a versatu in animele n^ostre prin Spiritulu S^{an}tu, care s'a datu noua“⁴⁾ — dⁱce s. Pavelu Si intru altu locu dⁱce ca nimene nu

¹⁾ Ioanu III. 5, 6. ²⁾ Ioanu VI. 44. ³⁾ I. Coriuth. VI. 11.
⁴⁾ Rom. V. 5.

póte fi alui Isusu fíiu si invetiacele si prin urmare nici erede impartíei ceresci fara numai cu ajutoriulu Spiritului Sântu. „Nimene nu póte numí Domnu pre Isusu fara numai in Spiritulu Sântu.“¹⁾

De ace'a a decisu Conciliulu Tridentinu urmatóriele: „déca cinev'a ar' afirmá, cá omulu póte se aiba credintia, sperantia si iubire catra Ddieu si póte tiené penitentia de lipsa spre mantuire si fara de ajutoriulu Spiritului Sântu: acel'a se fie afurisitu.“²⁾

Adeveruri luminate suntu aceste I. m. mai stralucite decâtu lumin'a sórelui, cari arata, cá omulu, si de ar' fi ori si câtu de intieptu, numai si numai cu ajutoriulu Spiritului Sântu a 3-a persóna divina si-pote câscigá mantuirea sufletului seu.

Ve-am aretatu dara, ca mintea omului numai prin lumin'a Spiritului Sântu se póte inaltia la destinatiunea s'a precum s'a intemplatu acést'a chiar' si la barbatii cei mai placuti ai lui Ddieu, precum au fostu Patriarchii, Profetii, Apostolii si toti barbatii santi ai lui Ddieu; ve-am aretatu cá mintea fara luminaea Spiritului Sântu dupa dis'a filosofilor retacesce cá o nae nefericita fara carmutoriu apucata de venturi si valuri asia retacesce intre scientiele lumesci. Si in urma ve-am aretatu cá nici mantuirea sufletului nu si o póte câscigá omulu fora ajutoriulu Spiritului Sântu. Ce este dara mai naturalu decâtu se ceremu prin rogatiunile nóstre fierbinti totu-de-a-un'a luminaea si ajutoriulu Spiritului Sântu!?

Ce bunu este Domnedieu!

Câte a facutu pentru fericirea nóstra!!

Pentru cá de si suntu trei persóne divine totusiu este numai unu Ddieu adeveratu. Si de si se adscriu lucruri deosebite celoru trei persóne asié: ca Tatalui se adscriu lucrurile omnipotentiei, cu deosebire — crearea; Fíiului lucrurile intieptiunei, cu deschilinire rescumperarea; Spiritului Sântu lucrurile iubirei cu deosebire — santire, totusi aceste lucruri suntu comune tuturoru trei persóneloru.

¹⁾ Rom. V. 11. ²⁾ Trid. Can. 5.

Domnedieu dara ne-a creátu, ne-a réscumperátu si spre santírea nóstra perpetua adi ni-a tramisu⁷ Spiritulu Sántu cá se locuiesca pururea in sánt'a s'a báserica între noi si se ne faca fericiti pentru eternu se ne inchinamu dara nămelui seu celui sántu. Aminu.

VASILIU CRISTE

preotulu Tasnadului si alu Sarvadului.

Cemeteriulu.

(*Mormentii.*)

S. baserica este cá o mama iubitória, carea începédu din primele momente ale vietiei nóstre ne pórtá pre sênulu seu celu dulce, ne nutresce cu darurile bunatátiloru celoru mantuitóre, — ne ocrotesce in pericle. ne intaresce in lupte si ispite, ne conduce si ne ingrigiesce pre calea vietiei nóstre spre dobândirea vietiei celei eterne, fericite.

Si nu numai atât'a, ci precum la începutulu vietiei nóstre spirituale, la usiele s. baserice prin s. botezu ne primesce sub scutulu seu parintiescu numerându-ne între fii sei; ast'feliu stă ace'a mama prin servito.ii sei sántiti si la acé'a usia prin carea consumandu-se acésta viétia trecutória, trecemu la viétia cea nóua si totu-de-a-un'a fiietória. Ea stă la morméntulu celu întunecosu, cá pâna la inviarea cea comuna se incredintiedie aceluia trupurile fiiloru sei, — se redeie pamentului tierin'a carea dintr'acel'asi s'a creátu, — cá aci la acestu locu de giele si de lacreme, se fia martore pedepsei divine cá „pamentu esti, si in pamentu te vei întórce.“¹⁾

A buna séma memori'a cea nestérsa a acestei pedepse si sententie domnedicesci a servitu de basa, si pâna adi formédia isvorulu si intarirea acelei datine generale a popóreloru. cá remasietiele pamentesci ale celoru repausati se asiédia in sênulu pamentului, — se asiédia cu pietate, cunoscându din legea firei scrisa in ánim'a fiesce cărui'a, cá

¹⁾ Fac. III, 19.

trupulu este locasiulu sufletului creatu de dupa chipulu si asemenarea lui Domnedieu.

Cu deosebita sântia se obsérva acésta datina, de catra popórale crestine, care intru tóte tempurile cu deschilinita pietate rehedáu pamêntului trupurile credintiosiloru sei repausati. Si inca nu numai, pentru-câ legea crestinesca invétia, câ trupurile nóstre suntu: baseric'a Spiritului sântu curatita prin ap'a si cuvêntulu vietiei, si santita cu darurile cele ceresci,¹⁾ — nu numai, pentru-câ din poterea darului ce locuiesce intru noi, credemu, câ trupurile nóstre suntu medulári din trupulu lui Isusu Christosu;²⁾ ci mai vêtosu si pentru ace'a, pentru-câ in ânimele crestineloru e sadita credinti'a, si e intarita convingerea acelei invetiaturi apostolice, câ: desí in urmarea mortiei, trupurile nóstre se samena in pamentu intru stricatiune, — dar' nu voru remané in eternu acolo, ci de dupa voi'a cea domnedieésca, érași se voru sculá de acolo intru nestricatiune, — macaru câ la capetulu vietiei acelu trupu se sémena intru marire, se va scol'a inse intru marire si potere.³⁾

Trupulu domnedieescu alu Mantuitoriului Christosu — alu carui'a madulariu suntu credintiosii — inca s'a pusu in mormentu, — prin acést'a inse nu numai câ s'a impartasítu pamentului prin pecafulu celu originalu cadiutu sub blastemu, santíre de mantuire, — ci chiar' mormentulu celu de viétia portatoriu si facatoriu alu lui Isusu Christosu, s'a facutu isvorulu si inceputulu mormentiloru crestineloru intru Christosu repausati.

De unde inceputulu astrucarei, alu inmormentarei crestineloru, este de a se cercá la mormentulu lui Isusu Christosu, deintru care in mormenturile crestineloru curge stricarea mortiei, poterea vietiei si asigurarea inviarei trupuriloru nóstre adormite.

Totu asia va trebui se dícemu, câ desí „per eminentiam“ numai acelu locu, acelu pamêntu s'ar' poté numí locu si pamentu preamaritu si sântu, care a primitu in senulu seu trupulu celu domnedieescu alu lui Christosu: dara per accideus sântu e fiecare locu alu pamentului, si mai cu

¹⁾ Ephes V. 26. ²⁾ Ephes V. 3. ³⁾ I. Cor. XV. 42.

séma sântîtu si binecuvântatu e acelu locu, unde existe baserica si altariu crestinescu, pentru-câ baseric'a si altariulu suntu chipulu mormentului si crucei Domnului, dela care si prin care curge sântîrea si binecuvântarea pamentului, intru care se punu trupurile credintiosiloru.

Si de aice e apoi ace'a, câ in viéti'a basericei, baseric'a si locul de inmormentare dintru inceputu si pâna adi, au fostu nedespártite un'a de catra alt'a. Numai câtu legatur'a acést'a intima in decursulu vécuriloru mai cu séma in dóue directiuni s'a manifestatu.

Anume: judecându de dupa esemplele catacumbeloru pre la inceputulu crestinatatei si in specie pre tempulu persecutiuniloru mormentii serveáu de baserica si de altariu, câ-ci de asupr'a mormenteloru se aredicáu basericele si altariale. Mai târdiu inse baseric'a se facuse locu de inmormentare, intru câtu e lucru cunoscutu câ câta predilectiune aveáu crestinii a se inmormentá in lontrulu basericei, ori a avé mormentii celu puçinu in giurulu acelei'a.

Si decumv'a predilectiunea acést'a nevinovata, sântiulu acest'a piu, in tîmpurile mai decurêndu trecute prin Spiritulu celu falsu si contrariu basericei-a suferitu schimbare: credintiosii inse nu au incetatu a tiené si mai departe mormentii câ unu appendice a s. baserice, nu a intrelasatu a aretá façia de acelu locu alu sperarei de inviare pietate cuvenita, — cu atâtu mai vértosu câ acel'a prin binecuvântarea s. baserice devine locu segregatu si sântîtu.

Loculu acest'a alu astrucarei si asiediarei trupuriloru credintiosiloru repausati are numiri deosebite. De comunu inse se numesce:

1) Cemeteriu (coimeterion) adeca locu de repausu. Numirea acést'a 'si are temeiuulu seu in marturisirea s. scripture unde se dîce câ „noi éراسي ne vomu scolá“ precum si in dîs'a Mantuatoriului despre fiic'a sutasiului, câ ace'a nu a moritu ci numai dórme.

„Loculu acel'a — dîce s. Ioanu Chrysostomu unde se astruca trupurile credintiosiloru, pentru ace'a se numesce „Cemeteriu“ pentru câ se invetiam a cunósce, câ mortii cari

zacu acolo nu suntu morti, ci numai ametîti de somnu si dormu.“¹⁾ Se mai numesce:

2) Mormentu séu mormentariu pentru-câ servesce spre inmormentarea trupuriloru credintiosiloru, carii precum in viétia prin darulu sântului botezu s'au facutu fii si frati unei si acelei'a-si familie, asia spre aretarea acestei legature si trupurile loru se punu in unulu si acel'a-si locu sântîtu unulu lînga altulu. Loculu de ingropatiune de dupa Greci'a se mai numesce:

3) Poliandron intru câtu acelu locu e comunu tuturoru celoru adormiti intru sperarea vietiei vecinice:

(Va urmá.)

De ce ve numiti crestini?...

Déca dulcea indurare, la-alu vostru sufletu nu strabate,
Déca pentru ce e nobilu anim'a vóstra nu bate,
Si inchideti usi'a vóstra la seraci si la straini:
O! raspundeti-mi atuncia, *de ce ve numiti crestini?...*

Cându orfanulu ratacesce, fara spriginu fara nume,
Singuru numai cu durerea, parasitu de-'ntrég'a lume,
Portându tresti'a in mâna si pre capu cununii de spiui,
Voi 'lu alungati, si iuca *totu ve mai numiti crestini?..*

Déca banulu este Ddieulu, caru'a jertfiti in viétia,
Déca lumea ve invinge legându-se pre braçia,
Déca sunteti rei la sufletu si totu ve-aretati senini,
O! atunci ve rogu din sufletu: *nu ve mai numiti crestini!..*

Celu crestinu imparte daruri, sterge lacrimi de-'ntristare,
Si jertfesce pre altariulu Domnedieului celu mare,
Pentru fie-ce dorere are-o vorba alinatóre,
Pentru fie-care lipsa mîngaieri si ajutóre.

Dara voi ce-aveti pre buze, vorbe dulci insielatóre,
Êr' in inima si 'n sufletu patimi negre 'ngrozitóre,
Si n'aveti nici o-'ndurare de seraci si de straini,
Voi raspundeti-'mi in fine: *de ce ve numiti crestini?...*

GEORGIU SIMU.

¹⁾ Hom. de coem. et cruce.

BIBLIOGRAFIA.

Symbolae ad illustrandam Historiam Ecclesiae Orientalis in terris coronae S. Stephani.

Acést'a e titlu'a unui opu care câtu mai curêndu va esî de sub tipariu. Auctorulu acelu'a e Dr. Nicolaus Nilles Profesoru la facultatea teologica din Insbruck (Oenipönte) numele carui'a e deja destulu de cunoscutu din cele doue tomuri ale Calendariului numitu „*Kalendarium utriusque Ecclesiae Occidentalis et orientalis*“ aparute in anii 1879 si 1881.

Opulu supracitatu este numai continuarea Calendariului, in-câtu formédia numai Tomulu alu III-le alu acelu'i'a.

Din bunavointi'a eruditului auctoru avemu îndemâna Indicele opului citatu deja esîtu de sub tipariu. Dupa cum se cunoşce din acelu indice, opulu din cestiune va avé unu cuprinsu de mare interesu pentru baseric'a nôstra.

Pentru ace'a cugetamu că acelu opu cu indigitarea mai generala a cuprinsului seu — se-lu recomandamu atentiunei Veneratului Cleru.

Opulu din cestiune va fi inpartîtu in VI cărti.

Cartea I. cuprinde in sese 3 cestiuni referitorie la inviatiunile date missionarilor latini fačia de folosirea ritului grecescu, — a repetirei ordului conferitu de catra schismatici si de chiamoarea loru între orientali.

Cartea II. Acést'a si cea urmatória (III) cu deosebire tractédia numai de starea istorica a basericeii romane inainte si dupa unire de sub coron'a S. Stefanu. Pentru ace'a spre cunoşcerea acoloru pertractate in acést'a priviutia dâmu aci mai in detailu cuprinsulu opului. Capu I. tractédia despre activitatea Jesuitiloru in Transilvani'a (pag. 127—141). — Capu II. De baseric'a orientale inaintea de unire, despre originea, conditiunea, religiunea si clerulu natiunei si basericeii romane. — Capu III. tractédia despre retacirile si abuserile care au deformatu baseric'a româna ôrecându deplinu catolica, — ce se aréta pre bas'a diferiteloru testimonie. — Capu IV—V. De sant'a unire sevêrsita sub Teofilu. In acestu capu ce pertractédia tôte fazele prin care a trecut baseric'a — si sinodulu celebrate sub acelu Archiereu la 1697. — Capu VI. De intarirea s. unire sub Metropolitulu Athanasiu, apoi despre sinódele si sórtea acelor'a celebrate sub Athanasiu, despre acusarea si desvinovatirea acelu'i'a, de privilegiete concesse si confirmate pentru baseric'a unita, cu unu cuventu tôte impregiurarile basericeii romane sub numitul Archiereu, pâna la mórtea acestui'a. Si cu acést'a se incheia istori'a unirei basericeii romane cu Rom'a.

Cartea III. tractédia despre istori'a basericeii romanesci unite. Si anume: Capu I. despre scaunulu vacantu episcopescu si administrarea acelu'i'a, — despre alegerea noului Archiereu, — dificul-

tatile infiintarii Diecesei Fagarasiului si a intaririi Arhiepiscopului alesu s. a. — Capu II. De episcopatul lui Ioanu Pataki; transferarea resedintiei la Blasiu. — Capu III. De directoratul lui Adamu Fitter, actele acestuia si Sinodul dieces. din 1728. — Capu IV. De episcopatul lui J. Inocentiu Klein, de dificultatile confirmarii, aceluia, de niusintiele lui pentru casigarea drepturilor la Carolu VI, Mari'a Theresi'a, deosebite epistole si reprezentari alu aceluia la imperatu, — transferarea scaunului episcopescu la Blasiu si fundatiunile facute de Carolu VI-le. Interpretarea diplomei Leopoldine, de acuzarea desvinovatirea Episcopului; de vizitarea Diecesei prin Episcopulu Muncaciului, — Vicariatulu apostolicu si despre lucrarile lui, Resignarea lui Klein, sequestrarea Dominiului din Blasiu, de inceputulu infiintarii Diecesei Oradei-mari s. a. — Capu V. tractédia despre Episcopatul lui Petru Paulu Aaronu, — de turburarile facute prin Sofroniu, — fundarea Seminarului s. a. — Capu VI. Despre vicariatulu si episcopatul lui Athanasiu Rednicu, — despre icon'a cea minunata plângatória, — dissensiunile intre Episcopu si Gregoriu Maioru, mórtea episcopiloru Klein si Rednicu. — Capu VII. De episcopatul lui Gregoriu Maioru, — infiintarea Diecesei Oradei-mari, si despre resignarea lui Maioru. — Capu VIII. De episcopatul lui Ioanu Bobu, — dissensiunile lui cu Basilitiu, infiintarea si dotarea Capituluului din Blasiu, de testamentulu lui Bobu, — si latirea episcopiei Oradei-mari. — Capu IX. De successorii lui Bobu si despre Metropoli'a restituita, Anume de episcopatul lui Ioanu Leményi, alui Sterc'a Siulutiu. De infiintarea Metropoliei, intarirea ei decãtra Pontifice, de starea Metropoliei restaurate. Apoi vinu seriele Episcopiloru din diecesele sufragane si de capitulele aceluor diecese, — si se incheia cu Sinodele diecesane celebrate in diecesele acele.

Cartea IV. tractédia despre istori'a unirei serbiloru cu Rom'a.

Cartea V. tractédia istori'a unirei Rutheniloru si Armeniloru.

Éra in urma Cartea VI. Apendicele intru care se cuprindu documentele referitórie la cele 5 carti.

Acest'a fiindu cuprinsulu opului supracitatu din acel'a se cunoşce cá partea cea mai insemnata a acelu opu tractédia istori'a basericei romane unite, — si inca pre bas'a documenteloru scóse din deosebitele Archive cá celu din Vien'a, Prag'a, Rom'a, Zagrabia Alb'a-Juli'a, Budapest'a, Strigonu, Temisiór'a, Sibiu s. a. dintre cari documente pân'aci eráu necunoscute.

Reservandu-ne a ne ocupá mai deaprópe cu acestu opu dupa deplin'a-i esire de sub tipariu, — nu potemu cá se nu recomandámu Cl'rului basericei nóstre si tuturoru celoru ce se interesédia de istori'a basericei Romaniloru sub coron'a Ungariei.

Coresp.

D I V E R S E.

Clerulu in Greci'a si in Rusi'a. — In Greci'a suntu 7 metropoliti, 11 archiepiscopi si 18 episcopi, a căror'a intretîenere 'lu costa pe statu anualu 321,019 lei. Numerulu basericeiloru este 7,518, 6ra alu mănăstiriloru 168, din cari 23 de calugaritie; din t6te mănăstirile suntu rom. cat. 7. In t6te mănăstirile se afla 2116 monachi si 541 de calugaritie. Veniturile mănăstiriloru se urca la sum'a de 2.018,892 lei, 6ra spesele la 1.247,064 lei. Ierarchi rom. cat. suntu 3 archiepiscopi si 4 episcopi. — Dupa censulu basericescu pentru anulu 1853 locuitorii ia Rusi'a, preste 100 mili6ne la numeru, suntu impartiti in privinti'a confesiunii, cum urm6za: ortodoxi, 65 de mili6ne, diferite secte 12 mili6ne, rom. cat. 8 mili6ne, protestanti preste 3 mili6ne, armeni apr6pe 2 mili6ne, jidani si mahomedani c6te 3 mili6ne. — Rusi'a are 59 de diecese cu 61 de episcopi intre cari suntu 3 metropoliti si 17 archiepiscopi. Clerici mireni s6u albi suntu preste 100,000, 6r' calugari 19,200. Acolo suntu 636 de catedrale, 41,147 de baserici si 13,877 de capele. Mănăstiri suntu 385 de calugari si 167 de calugaritie. Facultati teologice suntu 4 cu 950 de studenti, 6r' seminarie 53 cu 14,800 de studenti. In ultimulu anu au intratu in s6nulu basericeii ortodoxe 10,818 de inisi si anume 4,796 din pagani 3,265 din diverse secte, 1,027 rom cat., 700 protestanti, 572 jidovi, 419 mahomedani si 11 armenii.

Manualu de stilistica pentru sc6lele medie si instituttele preparandiale de *Ioanu F. Negrutiu* profesoriu. Cu aprobarea comisiunei scolastice archidieceesane. Acest'a e titlulu unui nou manualu scolasticu de 15 1/2 c6le aparutu de curundu in Blasiu. Vomu publică o mica recensiuine despre acestu ope; si p6na atunci tragemu asupr'a-i atentiunea publiculu cetitoriu si lu recomandamu mai alesu invetiatoriloru si carturariloru dela sate cari voru pot6 intrebuintiă cu multu folosu mai alesu partea practica (despre epistole, contracte si alte acte publice si private) a acestui opu. — Pretiulu unui esemplariu brosiuratu e 1 fl. 10 cr. si se pot6 procură si dela noi.

Timisian'a. F6ia pentru trebuintiele poporulu romanu. Apare la Timisi6r'a, in fie-care domineca, in numeri c6te de o c6la, formatu cuartulu celu mai mare si costa pe 1/4 anu numai 1 fl. — Dlu T. V. Pacatianu — cunoscutu cetitoriloru nostri din mai multe poesii ce amu publicatu dela „s'a — face unu bunu serviciu poporulu romanu prin infientiarea acestei f6ia scrisa in limb'a lui si tract6ndu materii d.n cerculu lui. — Baremi 6s-ar' fi spriginitu dupa meritu, c6-ci o f6ia at6tu de mare si abundanta cu unu pretiu de abonamentu at6tu de micu, numai av6ndu unu numeru insemnatu de abonanti se va pot6 sustien6 foră de jertfe materiali din partea redactorelui ei, — de recompens'a 6steneleloru nepot6ndu fi nici vorba dupa mesur'a in care se spriginescu la noi inteprinderile literarie.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete Negrutiu in Gherl'a.

Gherl'a. Imprimari'a „AUROR'A“ p. A. Todoranu 1885.